

**R. P. Fr. Ioannis Poncii, Corcagia-Hiberni, Ordinis Ff.
Minorvm, Sacræ Theologiæ Lectoris Ivbilati, Olim in
Collegio Romano S. Isidori Primarij Professoris;
Philosophiæ Ad Mentem Scoti Cvrsvs Integer**

Poncius, Joannes

Lugduni, 1659

2. An natura sit principium actuum motus, & quietis, an vero passium,
vel vtrumque.
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95688)

quietis oppositæ motui locali, quatenus non possent naturaliter quiescere ab illo motu; habent tamen principium quietis, quia quiescit materia illorum sub forma substantiali cœli; & quia quiescit ipsum cœlum sub accidentibus sibi connaturalibus; nec etiam mouentur naturaliter motu illo locali magis, quam quiescerent naturaliter illo, quando intelligentia assistens, seu Deus, dīneret sic eos mouere.

Alii respondent non esse necesse, ut quælibet natura in particulari sit principium motus & quietis, sed sufficere ut sit principium alterutrum; & sensum definitionis esse, quod illud, quod est principium motus, in quocumque reperitur motus, & illud etiam quod est principium quietis, in quocumque reperitur quies sit natura. Quæ explicatio ad mitti posset ut bona, si daretur aliquod, quod esset principium vnius ex illis tantum, quod tamen non credo dari, vnde sistendum in prima responsione.

4. *Obiicitur secundo.* Motus & quies opponuntur priuatiue: ergo idem nequit esse principium vtriusque, & consequenter male dicitur natura esse principium vtriusque. Probatur consequentia, quia eo ipso, quo aliquid est naturalis alicui, eius negatio & priuatio nequit ipsi esse naturale; sed debet ipsi esse violenta: ergo eo ipso, quo aliquid est principium naturale motus, sic ut motus debeat ipsi esse naturalis, non potest esse principium quietis, sic ut quies debeat ipsi esse naturalis.

Confirmatur, quia priuatio est nihil: ergo non potest habere principium, & consequenter, quandoquidem quies sit priuatio motus, natura nequit esse principium eius.

Pro solutione aduertendum, quietem posse capi dupliciter, vno modo pro negatione seu priuatione motus: alio modo pro perseverantia sub aliqua forma seu vniōe ad formam cum respectu ad esse præcedens ipsius formæ in illo subiecto. Hoc supposito,

Respondetur communiter distinguendo antecedens: si capiatur quies primo modo, conceditur, sed sic non capitur in definitione naturæ; si capiatur secundo modo, negatur antecedens: sic autem capitur in definitione naturæ.

Sed contra, quia licet quies in definitione naturæ non capiatur pro priuatione, sed pro illa perseverantia sub forma, tamen certum est quod illa perseverantia affertur secum negationem, aut priuationem motus: neque enim quies etiam in illa acceptione, potest esse simul cum motu; vnde adhuc videtur manere difficultas argumenti, quia idem non potest esse principium naturale & motus eius, ad quod sequitur negatio motus magis quam possit esse principium motus & negationis motus: est enim eadem ratio.

5. *Respondetur ergo aliter* negando consequentiam: sicut enim materia est principium naturaliter receptiuum formæ substantialis ligni, verbi gratia, & etiam formæ substantialis ignis, ad quam sequitur negatio seu priuatio formæ ligni; ita bene potest natura esse principium naturale & motus & quietis, quæ sit negatio motus, aut ad quam sequitur talis negatio. Ratio autem, cur possit natura esse principium naturale vtriusque, est quod motus sit via & medium ad quietem, & qui inclinatur naturaliter ad finem, debet etiam naturaliter inclinari ad medium, sine quo nequit haberi, quamuis non possit simul consistere medium cum fine. Vnde ad probationem consequentiæ distinguo antecedens: si illa negatio non sequatur illud, quod etiam est naturale ipsi, transeat; si sequatur, nego antecedens & consequentiam.

Ad confirmationem respondeo primo negando quietem, cuius natura dicitur principium, esse priuationem: est enim perseverantia, ut dixi, sub forma.

Respondetur secundo negando consequentiam: potest enim nihil habere principium, ratione cuius competat naturaliter subiecto, licet non possit habere principium quod influat realiter & positivè in ipsum; nam certe negatio caloris conuenit naturaliter aquæ, quia est iuxta inclinationem eius, & ratio cur est iuxta inclinationem eius est, quia constituitur per formam, quæ exigit connaturaliter frigus, & abhorret à calore.

6. *Obiicitur tertio.* Cœlum constaret natura, quamuis non constaret materia & forma, sed esset substantia corporea simplex; sed non constaret aliquo, cui compereret prædicta definitio, neque esset aliquid in ipso per se primo comperens ipsi, quod esset principium motus & quietis, quandoquidem non includeret partes physicas realiter distinctas: ergo mala est prædicta definitio naturæ, quandoquidem non adæquaret definito ex hypothesi antecedentis.

Respondetur negando minorem, quia constaret essentia sua, quæ includeretur in ipso conclusione metaphysica, quod sufficit.

Dices: hinc sequeretur quod non sola materia & forma essent natura. *Respondetur* concedendo totum, de quo postea.

Dices secundo, sequeretur quod Angelus constaret natura; atque adeo, quod esset considerationis physica, quia constaret essentia sua, quæ etiam esset principium primum motuum quibus naturaliter moueretur ad multas qualitates, ad quas dicit inclinationem.

Respondetur negando sequelam: ad cuius probationem dico, quod Angelus non sit mobilis motu corporeo; nec consequenter essentia ipsius potest habere rationem naturæ, prout hic definitur, quia definitur esse principium motus corporei ac quietis corporeæ. Per hæc manet explicata sufficienter definitio naturæ à Philosopho tradita, excepto ly *Principium* de quo est aliqua controuersia; quam sequenti quaestione resoluiam.

Quæres, an hæc definitio naturæ sit essentialis.

Respondetur breuiter, quia res est parui momenti: si capiamus ly *Principium* formaliter prout dicit respectum siue actuale siue aptitudinale, definitionem non esse essentialem, quia neuter ex illis respectibus est de essentia rei, quæ est Natura, verbi gratia, materia, aut forma. Si verò capiatur principium fundamentaliter, prout significat formalitatem positivam absolutam, ratione cuius sequitur illi respectus ad entitatem rei quæ est natura, potest concedi quod definitio sit essentialis. Et sanè prorsus perinde est, quo modo ex his capiatur ly *Principium* & causa, nec in re est vlla difficultas de hac definitione seu descriptione magis, quam de aliis similibus, quibus describuntur res absolutæ per ordinem ad suos effectus.

QVÆSTIO II.

An Natura sit principium actiuum motus & quietis an verò passiuum, vel vtrumque.

PRIMA sententia est, quando dicitur in definitione Naturæ, quod sit principium Motus, id intelligendum de principio actiuo, non de passiuo; ita, ut si sit aliquid, quod moueretur passivè & haberet principium quod sic moueretur, non tamen moueret se actiue, nec haberet principium sic se monendi, illud non constaret natura. Hanc tenet *Valles. contr. 11. & Vasquez 1. 2. disp. 25. cap. 3.*

Secunda sententia asserit per ly *principium* in definitione Naturæ intelligi solum principium passiuum ita, ut si esset aliquid, quod haberet principium passiuum motus naturalis, & non haberet actiuum, adhuc eo ipso constaret natura; & si haberet etiam principium actiuum simul cum passiuo, motus non deberet dici naturalis seu procedens à natura, quatenus procederet à principio actiuo, sed præcisè quatenus procederet à passiuo; vnde per accidens se haberet illud principium actiuum ad illum motum, quatenus naturalis est. Hanc tenent *Scotistæ* magis communiter *Doct. 2. d. 2. q. 10. n. 8. & dist. 18. n. 4. & 4. d. 43. q. 4. n. 2. & 3.* ac nominatim *Faber theore. 33. c. 1. Fuentès hic quæst. 2. difficul. 2. a. 2. Sghemma disgressionis 8.*

Tertia sententia est quod Natura non definitur esse nec principium actiuum motus præcisè, nec passiuum; sed abstrahendo ab vtroque & comprehendendo vtrumque sic, ut & illud quod habet principium naturale passiuum motus, quamuis non haberet actiuum, debeat dici constare natura; & illud etiam, quod habet principium actiuum

An definitio naturæ sit essentialis.

Negatio potest habere rationem cur naturaliter competat subiecto.

actuum ipsius, quamvis nō haberet passuum, aut quamvis non consideraretur ut haberet passuum. Ita Recentiores communiter & nominatim *Ruinius hic cap. 1. quest. 9. sect. 4.* In quam sententiam ex nostris inclinatur *Mastrij*, qui concedit Naturam secundum physicam considerationem esse principaliter principium passuum, sed etiam esse principium actuum immanens minus principaliter & cum dependentia à principio passiuo, quo sensu explicat sententiam *Scoti*; quem etiam pro se citat in quaestione prima prologi n. 25.

Multipli-
citer po-
test dici
principiū
motus na-
turale.

8. Ut resoluatur hæc difficultas, quæ meo iudicio magna parte est de nomine ac mente Philosophi, ac valde parum habet de re, ut propterea non tanti faciendū sit; Aduertendum est principium motus posse dici naturale multipliciter primo, quatenus opponitur supernaturali sic, ut omne illud, quod est principium motus, & non est supernaturale principium, debeat dici principium naturale motus, & in hoc sensu quodcumque, quod haberet principium intrinsecum essentialiter sibi competēs, quo mouere se posset, etiam motu violento ac libero, haberet principium naturale motus, & si nomen naturæ esset impositum ad significandum huiusmodi principium, negari non posset, quin principium actuum motus quo moueretur illud ipsum, in quo inexistere illud principium, esset Natura.

Secundo principium naturale motus capi potest, prout naturale opponitur libero, & in hoc sensu quidquid potest se mouere, sed non habet libertatem mouendi & non mouendi se, sed determinatur ad se mouendum, sicut graue determinatur ad motum deorsum, & aqua ad producendum in se frigus, & intellectus ad intelligendum, habet principium naturale motus; & si nomen Naturæ esset impositum ad significandum tale principium, omne tale, quod tale, esset natura & solum principium liberum, verbi gratia voluntas, non esset natura.

Quomodo
capitur
natura à
Philoso-
pho.

Tertio Principium naturale potest capi pro illo principio, à quo habet motus esse naturalis, prout motus naturalis opponitur violento & motui neutri, qui scilicet non sit nec naturalis nec violentus, si detur talis, de quo alias, & in hoc sensu capitur natura & principium naturale motus à Philosopho secundum Doctores communiter, & id negare esset excitare quaestionem de nomine, in qua semper melior pars est, quæ magis est communis, nisi adsit aliquod vrgens fundamentum, ex quo suaderi posset Auctores communioris sententiæ fuisse deceptos in acceptione nominis, quale fundamentum in proposito nostro non occurrit, unde standum est in hac tertia acceptione, quæ etiam suaderetur ulterius, quia non capitur hic natura in primo sensu; quia alias quod haberet solum principium motus violenti, constaret natura, modo non esset agens supernaturale, quod est absurdum; nec etiam capitur in secundo sensu; quia alias homo, ut moueret se libere, non constaret natura, nec esset considerationis physicae tam bene, quam ut moueret se necessario, quod etiam est absurdum. Itaque capitur hic à Philosopho natura, quatenus est tale principium motus, per ordinem ad quod potest colligi, quod motus sit naturalis, ut opponitur motui violento ac neutri, quæ est tertia acceptione motus naturalis: & in hoc sensu examinanda est præfens quaestio.

CONCLUSIO

Natura
cum prin-
cipium
passuum
solummo-
do.

9. Solum principium passuum motus & quietis est natura prout definitur hic à Philosopho. Hæc est iuxta secundam sententiam contra alias duas, & tam clarè asseritur à Doctore ut mirum sit ab vlllo Scotista de eius mente dubitari posse: dicit enim expressè in 2. d. 2 q. 10. numero 9. *Motus non est naturalis in se ex hoc quod habet (scilicet res mota) principium actuum in se, sed solum ex hoc quod mobile habet principium intrinsecum passuum naturalis inclinationis ad motum, quod patet per definitionem naturæ secundo Physicorum; quod etiam probat ibidem; & postea subiungit: Ita quod licet hic sicut in multis aliis principium actuum sit principium mouendi, non tamen propter illud principium actuum mouetur naturaliter, sed propter principium passuum, propter quod sic mouetur: quam doctrinam*

etiam ulterius deducit ex Philosopho. Nec sufficit responsio *Mastrij*, quod *Scotus* loquatur de principio, quod principaliter & independenter ab alio principio sit natura, quale est principium passuum, cum quo posset stare, quod principium etiam actuum esset natura, minus tamen principaliter ac independenter ab alio principio. Hæc inquam responsio non sufficit, tum quia *Scotus* absolute & simpliciter excludit principium actuum à ratione naturæ, & gratis explicatur cum restrictione illa *Mastrij*, tum quia reuera nullo modo habet motus esse naturalis à principio actiuo, ut statim patebit. Ad locum autem *Scoti*, quem ipse pro se attulit, respondebitur postea.

Probari solet Conclusio auctoritate Philosophi hic text. 61. dicentis mouentia mota esse considerationis physicae, mouentia verò non mota non esse: quia, inquit, (& in hoc consistit tota vis huius loci) mouentia non mota non habent principium motus in seipsis, mouentia verò mota habent: Sed certum est quod mouentia non mota habent principium actuum motus in seipsis & quod solum deficit ipsis principium passuum: ergo signum est quod principium passuum solum sit illud, ratione cuius res sunt considerationis physicae, & consequenter, quod illud principium solum sit natura.

Ego tamen non multum innitior huic auctoritati: quia facile video responderi posse dicendo, quod non propterea mouentia non mota non sint considerationis physicae, quia non habent principium motus in seipsis quomodocumque, sed quia principium motus non habent quo ipsamet moueantur, nec passuum nec actuum, quod si haberent principium actiuum motus, quo ipsamet moueantur, etiam ex hoc capite possent esse considerationis physicae, quantum ad illam auctoritatem, si sola verba spectentur.

10. Probat ergo conclusio ratione, quia, ut supra aduertitur, natura accipitur à Philosopho pro principio talis motus solummodo, à quo principio motus habet esse naturalis, prout motus naturalis opponitur motui violento & neutri, ita scilicet, ut per ordinem ad illud principium possit colligi, quod motus sit sic naturalis, ut omnes concedunt; sed solum principium passuum est huiusmodi principium, & nequaquam principium actuum habet talem rationem: ergo solum principium passuum est natura, Probat minor, quia eo ipso quo corpus haberet inclinationem naturalem ad motum & quierem, quamvis nullo modo haberet principium actuum respectu talis motus aut quieris, motus esset ipsi naturalis, & quamvis haberet principium actuum, si non haberet talem inclinationem ad motum, motus non esset ipsi naturalis: ergo solum principium passuum est illud, à quo habet motus esse naturalis, seu per ordinem ad quod colligitur motus esse naturalis. Probat antecedens pro prima parte, quia aqua mouetur naturaliter ad frigus, siue frigus producatur ab ipsa aqua, siue producatur ab extrinseco, quia frigus est secundum inclinationem ipsius: ergo sola inclinatio mobilis ad motum absque principio actiuo sufficit ad naturalitatem motus, prout motus naturalis opponitur motui violento, & neutro.

Confirmatur hoc, quia secundum Aduersarios plurimos Aqua non potest mouere se ad frigus; nec graue ad motum deorsum, quia idem non potest mouere seipsum: sed mouentur his motibus à genere vel alia aliqua causa; & tamen motus illi sunt ipsi naturales: ergo motus potest esse naturalis per ordinem ad solum principium passuum, intelligo enim cum omnibus per principium passuum naturale hic, principium receptiuum cum inclinatione. Probat antecedens quoad secundam partem, quia quando homo mouet se actiue sursum, ille motus non est ipsi naturalis & tamen habet principium intrinsecum actuum istius motus: ergo non sufficit ad naturalitatem motus; quod sit à principio actiuo intrinseco.

Confirmatur hoc, quia quamvis aliquis cognoscat aliquod corpus mouere se, potest adhuc dubitare, an motus ille sit naturalis, an vero violentus vel neuter, quia potest dubitare an aliquis posset se mouere violenter aut naturaliter; nec potest scire an motus sit naturalis, nisi recurrendo ad principium passuum ac inclinationem mobilis: ergo motus non habet esse naturalis per ordinem ad principium actuum.

actiuum, sed præcisè per ordinem ad principium passiuum.

Dices colligi benè quod Aqua habeat inclinationem ad frigus ex eo, quod reducat se ad frigus; ergo potest etiam colligi, quod motus ille sit naturalis ex eo, quod proueniat à principio actiuo intrinseco & essentiali aquæ.

Respondeo primo distinguendo consequens: mediâtè, quatenus scilicet inde colligitur, quod insit aquæ principium passiuum naturale talis motus, transeat; immediate, negatur.

Respondeo secundo negando antecedens in sensu præciso: nam alias idem non posset mouere se actiuè motu violento, cuius oppositum pater in homine mouente se sursum. Itaque non ex illo capite præcisè colligitur adesse in mobili inclinationem ad motum illum, sed ex eo quod videamus per frigus conservari aquam, & per calorem eam disponi ad corruptionem; & deinde coniectura probabilis est, quod non haberet virtutem ita determinatam ad frigus magis, quam ad calorem, nisi haberet inclinationem: unde non ex actiuitate præcisè colligitur inclinatio, sed ex actiuitate determinata.

Quod si quis vellet dicere Naturam esse quodcumque principium, per ordinem ad quod potest colligi quomodocumque motus esse naturalis, siue mediâtè siue immediâtè id colligitur, potest dicere principium actiuum determinatum ad vnâ formam aut plures independentem à libertate, esse naturam, & hoc non esset contra conclusionem, quia loquimur de natura, prout est principium per ordinem ad quod solum sine alio principio posset colligi motus esse naturalis, & in hoc sensu satis probata manet.

Et confirmatur alterius; quia illud principium non est natura, quod per accidens inest mobili in ordine ad hoc, quod motus sit naturalis, vt patet ex definitione naturæ, quæ dicitur inesse per se mobili & non per accidens: sed principium actiuum est tale: ergo non est natura. Probatur minor, quia illud inest per accidens in ordine ad naturalitatem motus, quo non posito adhuc haberetur naturalitas motus, sed non posito principio actiuo intrinseco in mobili, posito verò solo principio passiuo cum inclinatione, motus esset omnino naturalis: ergo per accidens inest principium actiuum mobili in ordine ad naturalitatem motus. Et per hoc patet falsum esse, quod dicit *Auerſa*, scilicet principium actiuum non excludi à ratione naturæ per vllam particulam positam in definitione naturæ: excluditur enim per illam particulam *non per accidens*, nec refert quod principium actiuum esset essentialè mobili non minus quam passiuum, quantum ad entitatem & physicam suam constitutionem; quia deberet inesse ipsi per se in ordine ad naturalitatem motus.

12. Obiicies primo, Philosophus hic *cap. 2.* distinguit naturalia ab artificialibus, quod hæc non habeant principium sui motus in se, illa verò sic: sed hoc non esset verum de principio passiuo: vtrumque enim habet principium passiuum in se: ergo Philosophus intelligit per principium motus, quod est natura, principium actiuum.

Confirmatur: quia propterea excludit Medicinam à ratione Naturæ, quia per accidens inest homini, qui sanatur, non verò quia est principium actiuum: ergo secundum ipsum principium actiuum est natura: alias male excluderet Medicinam Philosophus per hoc quod est principium actiuum.

Respondeo distinguendo minorem, non est verum de principio passiuo naturali, per ordinem ad quod motus dicitur naturalis & non violentus nec neuter, nego minorem cum sua probatione: artificialia enim, quæ talia, non habent principium intrinsecum passiuum tale: de principio intrinseco passiuo, abstrahendo à tali ratione particulari, concedo minorem cum probatione, & nego consequentiam.

Ad confirmationem respondeo primo negando consequentiam, ad cuius probationem dico, quod sufficiebat Philosopho excludere Medicinam ex vno capite à ratione Naturæ, nec erat necesse vt ex omnibus capitibus,

bus, quibus excludi posset, excluderet ipsam.

Respondeo secundo negando antecedens pro secunda parte, quia eo ipso quo excludit illam ex eo, quod insit per accidens, excludit illam quatenus est principium actiuum; nam, vt dixi, principium actiuum, quæ tale, inest per accidens in ordine ad naturalitatem motus.

13. Obiicies secundo: Sequeretur formam non esse naturam contra Philosophum, qui dicit illam esse magis naturam quam materia. Probatur sequela, quia est principium actiuum tantum, & quatenus tale vocatur à Philosopho natura.

Respondeo negando sequelam cum sua probatione, quoad vtramque partem: neque enim forma habet solummodo esse principium actiuum; est enim ratio, cur compositum habeat inclinationem ad recipiendas aliquas qualitates potius quam alias, verbi gratia, si quærat à quo principio physico habet aqua inclinari ad frigus & non ad calorem, sine dubio recurrendum est ad formam aquæ, nam materia ipsius est æquè indifferens ad calorem ac frigus; unde non potest esse principium, cur aqua exigit frigus: in hoc ergo sensu forma est principium passiuum & propter hanc rationem vocatur à Philosopho natura, & non ex eo, quod sit principium actiuum.

14. Dices: quatenus motus aquæ ad frigus prouenit à forma aquæ actiue, seu quatenus illa forma est principium, cur aqua habeat virtutem mouendi se ad frigus, ille motus est naturalis; & non solum est naturalis, prout motus naturalis opponitur motui supernaturali & motui libero; sed etiam prout opponitur motui violento & neutri, neque enim ille motus est violentus aut neuter, sicut non est supernaturalis, nec liber: ergo forma, etiam vt est principium actiuum motus, est natura; est enim natura secundum omnem considerationem, secundum quam habet motus ab ipsa procedens esse naturalis, prout motus naturalis opponitur motui violento, vt omnes fatentur.

Respondeo negando antecedens pro secunda parte, nempe quod ille motus habeat esse naturalis, vt opponitur motus naturalis motui violento & neutri, quatenus procedit à forma effectiue; ad probationem autem illius partis dico, quod quamuis omnis motus realis à parte rei realiter debeat esse vel naturalis, vt motus naturalis opponitur motui violento & neutro, vel violentus, vel neuter, tamen non debet esse talis secundum omnem considerationem repectam in illo; unde quamuis ille motus aquæ ad frigus sit reuera naturalis à parte rei, quia non est violentus nec neuter, tamen non est naturalis in illo sensu, vt procedit à forma, tanquam à principio actiuo, quamuis vt sic etiam non sit violentus nec neuter: & quemadmodum omnis motus à parte rei debet esse vel liber, vel necessarius, vt tamen debet esse, vel liber determinate, vel necessarius, vt est secundum inclinationem subiecti: quia ab inclinatione subiecti non habet alterutrum ex his rationibus, sed à principio actiuo, quatenus est indifferens ad eum ponendum vel non ponendum: ita quamuis omnis motus debeat esse vel naturalis, vel violentus, vel neuter, tamen non debet habere vllam ex his rationibus, quatenus procedit à principio actiuo vt actiuo, quia ab illo neutram ex his rationibus habet; sed ab inclinatione subiecti, vel auersione, vel negatione inclinationis ac auersionis: sicut ergo abstrahit motus, vt est secundum inclinationem subiecti, à libertate & necessitate: ita, vt procedit à principio actiuo, abstrahit à naturalitate, violentia ac neutralitate.

15. Obiicies tertio ex *Maſtrio*: non minus naturale est igni debite applicato calefacere, & aquæ reducere se ad frigus, quam graui descendere deorsum, nec magis violentaretur graue, si impediretur à descensu, quam ignis si impediretur à calefaciendo subiectum capax debite applicatum, aut aqua, si impediretur à frigefaciendo se actiue: ergo quemadmodum motus grauis deorsum est ipsi naturalis, ita etiam calefactio est naturalis igni, & frigefactio aquæ, etiam prout motus naturalis opponitur motui violento: sed calefactio conuenit igni & frigefactio sui aquæ: quatenus sunt actiue: ergo principium actiuum, quæ tale, est natura. Probatur consequentia, quia illud principium

Forma est principium passiuum motus.

est natura, à quo habet motus esse naturalis pro ut motus naturalis opponitur violento ac neutri: ergo, si calefactio conuenit naturaliter igni tanquam principio actiuo adeo, ut nisi conueniret ipsi, violentaretur, principium actiuum ut sic, est verè natura.

Hoc est potissimum Maltij fundamentum recedendi à communiori Scotistarum & fule ab ipso proponitur ac stabilitur. *Sed facite responderetur* concedendo quod calefactio actiua igni & frigeactio actiua conueniat aquæ naturaliter sic, ut violentaretur saltem priuatiue, ut ait Maltius, si impediretur ab istis actionibus, eo quod illæ actiones conueniant illis ut sunt actiua: sed nego consequentiam, quod scilicet inde sequatur principium actiuum, quia tale, esse naturam, prout natura definita est à Philosopho. Ad cuius probationem dico, quod illud quidem sit natura, à quo habet motus, quo mouetur mobile esse naturalis ipsi mobili & non esse ipsi violentus nec neuter, calefactio autem quo calefacit Ignis non est motus, quo mouetur ipse ignis; unde principium, ratione cuius competit Igni, non debet esse natura. Similiter frigeactio actiua non est motus, quo mouetur aqua, sed calefactio passiuæ, & propterea principium actiuum, ratione cuius competit ipsi calefactio actiua, non potest esse natura, prout natura definitur à Philosopho: & sane si calefactio, qua ignis calefacit alia subiecta, esset naturalis, hoc est proueniens à natura, prout natura describitur à Philosopho, male negaret Philosophus mouentia non mota esse considerationis physica: nam ignis ut calefaciens alia subiecta est mouens non motum.

Responderi potest secundo negando calefactionem actiuam, aut frigeactionem esse motus naturales igni, aut aquæ, prout motus naturalis opponitur violento, sed sunt naturales ipsis prout motus naturalis opponitur motibus supernaturalibus & motibus liberis; nec refert quod si impedirentur ab ipsis, essent in statu violento priuatiuo, quatenus scilicet non haberent aliquid, quod connaturaliter exigerent, quia hinc non sequitur, quod istæ actiones sint motus naturales, prout motus naturalis opponitur violento, quia reuera non sunt motus, cum non sint actus mobilis, sed potius mouentis.

16. *Obiicies quarto* ex eodem Maltio plures auctoritates Philosophi, quibus significat principium actiuum etiam esse naturam: sed Responderetur breuiter ad omnes generaliter, Philosophum non vno modo & sensu semper capere naturam, sed aliquando in vno sensu, aliquando in alio, ut ex secundo Physicorum capite secundo patet. Quando ergo vocat principium actiuum naturam, non capit naturam, prout ipsa definitur principium motus & quietis, sed quatenus significat principium actiuum naturaliter prout natura distinguitur ab arte aut proposito, quas duas naturæ acceptiones aduertit Scotus questione prologi num. 25.

Obiicies quinto ex eodem: Scotus illa ipsa questione prologi eodem num. 25. admittit principium actiuum esse naturam, prout natura definitur secundo Physicorum, dicit enim: non correspondet omni passiuo naturaliter principium actiuum, quod sic sit natura, (hoc est quod sit natura, prout natura describitur secundo Physicorum) quia multa sunt naturaliter receptiua alicuius perfectionis, cuius non habent principium intrinsecum actiuum. Ergo principium actiuum est natura, prout natura definitur secundo Physicorum. Probatur consequentia, quia alias non daret Scotus pro ratione, cur omni passiuo naturali, non corresponderet principium actiuum, quod esset natura definita à Philosopho, quod multa essent receptiua perfectionum, quorum non haberent principium intrinsecum actiuum: sed potius deberet dare pro ratione, quod principium actiuum non sit natura sic.

Responderetur, de mente Scoti clarè patere ex locis citatis pro conclusione; unde Maltius ipse faceret ipsum magis inclinare in nostram conclusionem, quam in oppositum.

Ad locum autem iam oppositum negatur consequentia cum sua probatione, quia sufficiebat Scoto ostendere ex quocumque capite, quod principium intrinsecum actiuum,

quod esset natura sic definita, non posset correspondere quicquamque passiuo naturaliter, nec erat necesse, quod ostenderet id, ex quocumque capite posset ostendi; imo melius id ostendit per hoc, quod non inesset principium actiuum intrinsecum omni illi, quod est receptiuum perfectionis, quam per hoc quod principium actiuum non esset natura, quia de hoc controuerti poterat, ut de facto controuertitur, de illo autem nullo modo: vniuersaliter autem melius soluitur vna difficultas sine dependentia à controuersia particulari, si potest solui, quam cum dependentia.

Quæres, cur Philosophus voluerit definire solum principium passiuum motus, non verò actiuum.

Respondeo, quia voluit solum considerare motum naturalem ut distinguitur à motu violento & neutro, & quia voluit agere de corpore, ut mobili, & non ut motiuo.

Cur definiuit Philosophus solum principium passiuum.

QVÆSTIO III.

Quibusnam conueniat ratio Naturæ.

17. *Quamuis* ex dictis vtraque questione precedenti, non sit difficile colligere huius questionis resolutionem, tamen maioris claritatis gratia, hic distinctius decidenda videbatur.

CONCLUSIO I.

Materia prima est natura secundum quod describitur à Philosopho. Hæc est communis cum Scoto 2. d. 15. & D. Thoma super secundum Physicorum capite secundo, quos sui & recentiores fere omnes sequuntur contra Valles contr. 11.

Materia prima est natura.

Probatur primo autoritate Philosophi eodem capite tex. 10. & 11. ubi expresse asserit materiam esse naturam.

Probatur secundo ratione, quia ipsi conuenit tota definitio naturæ supra posita: est enim principium motus & quietis eius, in quo est primo, per se, & non per accidens, est enim primo per se & non per accidens in composito substantiali, & propter inclinationem suam ad formam substantialem est principium physicum, cur motus generationis substantialis, quo dicitur moueri passiuè compositum generatum, in quo est, sit naturalis & non violentus, nec neuter.

Dices: Ille motus generationis non est subiectiue in composito, sed in materia prima: ergo materia non est principium motus naturalis vilius, qui est in composito, cui inest ipsa materia: sed requiritur ad naturam, quod sit principium talis motus: ergo materia nō est natura prout natura describitur à Philosopho.

18. *Respondeo* (quidquid sit de antecedenti, de quo alias) distinguendo consequens, qui est in composito subiectiue, transeat consequentia: qui est in eo denominatiue, nego consequentiam, & similiter distingo subsumtum: sed requiritur ad naturam, quod sit principium motus, qui est subiectiue in composito, nego subsumptum ex suppositione antecedentis: qui est in ipsa denominatiue vel subiectiue, concedo subsumptum, & nego consequentiam, quia motus ille generationis, cuius materia est principium, si non sit subiectiue in composito, certum est quod sit in illo denominatiue, nam denominatur ab eo compositum generari & generatum, ut est evidens, & in omni sententia multa denominantur à formis, quæ non sunt in ipsis subiectiue. Sic enim in sententia eorum, qui subiectant quantitatem in materia prima, substantia composita & forma substantialis denominantur quanta à quantitate quæ in ipsis non subiectatur, & in omni sententia qualitates sic denominantur ab eadem, cum tamen in ipsa non subiectantur.

Adde ad hæc pro ulteriori probatione conclusionis, & solutionis huius replicæ, materiam etiam esse principium physicum partiale, cur aliquis motus subiectatus etiam in composito sit naturalis: nam motus, quo subiectiue mouetur oculus ad visionem, habet etiam esse naturalis à materia ex eo, quod materia etiam inclinatur ad illum motum, nam si non inclinaretur, sed ab horreret ab illo, profecto

Obiectio quinta.